

7. Manewry i komendy

Komendy używane na "Pogorii" nie różnią się zasadniczo od komend powszechnie używanych w żeglarskim, inny jest tylko system komenderowania. Kapitan bądź oficer, któremu powierzono dowodzenie wykonaniem manewru, podaje zwykle z mostku komendy ogólne, po których następują komendy szczegółowe wydawane przez oficerów. Oczywiście zdarzają się sytuacje, w których z mostku podawane są komendy szczegółowe, zwykle w czasie manewrów w porcie. Ponadto występują komendy niespotykane zwykle na jachtach, dotyczące zagli rejowych.

Manewry pod zaglami wykonuje się zwykle całą załogą, zwłaszcza zwroty, po "alarmie do zagli", ale manewry zmiany kursu związane z ostrzeniem lub odpadaniem można, po nabraniu przez załogę szkolną pewnej wprawy w obsłudze statku, przeprowadzić jedną lub dwoma wachtami - najczęściej bezpośrednio po zmianie wacht.

7.1. Zwrot przez sztag

Po "alarmie do zagli" pada komenda "Przygotować się do zwrotu przez sztag". Oficerowie kierują swoich ludzi do obsadzenia wszystkich lin i tak:

- IV wachta obsadza szoty i dirki bezana oraz szoty grota i gaje gafła,
- III wachta obsadza dirki grota i szoty sztaksli grota oraz brasy fokzagła,
- II wachta obsadza brasy przy grotmaszcie,
- I wachta obsadza szoty sztaksli foka i fokzagła.

Po przygotowaniu wszystkich lin do luzowania i wybierania (buchty zrzucone na pokład) i zameldowaniu gotowości na mostek pada komenda "Zwrot" i następnie komendy na ster. Kiedy statek zbliża się dziobem do linii wiatru, a następnie ją przekracza, oficerowie samodzielnie zarządzają wybieraniem i luzowaniem dirków oraz luzowaniem, a następnie wybieraniem szotów sztaksli grota. Szoty sztaksli foka są luzowane na komendę z mostka po przejściu linii wiatru, a następnie wybierane na komendę oficera na nowym halsie. Brasowanie następuje na komendę z mostka "reje dookola", a tempo tej czynności jest regulowane przez oficera. Należy pamiętać, że do luzowania wystarcza po jednej osobie na dwa brasy przy grotmaszcie, natomiast do wybierania każdego brasu potrzeba co najmniej dwóch osób. Należy zwracać uwagę, aby reje obracały się równocześnie, co kontrolują osoby luzujące brasy prowadząc je z lekkim luzem i w razie potrzeby przyhamowując zbyt szybki ich ruch.

Po zwrocie oficerowie dopilnowują sklarowania wszystkich lin.

Warto zwrócić uwagę, że zwrot przez sztag wykonywany jest zwykle w następujący sposób:

- statek przechodzi linie wiatru na skutek działania steru i dopiero po złapaniu wiatru przez zagle rejowe i sztaksle dziobowe „wstecz” na przeciwnym halsie pada komenda „reje dookola”. Sztaksle pracują wstecz, aż do przebrasowania zagli rejowych na nowy hals, kiedy to przekłada się na nowy hals najpierw sztaksle międzymasztowe, a na końcu dziobowe;
- grot i bezan zwykle praktycznie nie wymagają obsługi, poza wybraniem direk po stronie, która przed zwrotem była zawietrzna i wyluzowanie ich po nowej stronie zawietrznej;

Powyższe obserwacje pozwalają na wykonanie zwrotu siłami dwóch wacht, a w sprzyjających warunkach - jednej wachty, jeżeli jest dostatecznie liczna i sprawna. Kolejność czynności jest wtedy następująca:

- w ramach przygotowania się do zwrotu wybiera się zawietrzne dirki grota i bezana oraz zdejmuje vangę;
- brasuje się reje po przejściu przez statek linii wiatru;
- przekłada się sztaksle międzymasztowe na nowy hals;
- przekłada się sztaksle dziobowe;
- luzuje się zawietrzne dirki i zakłada vangę.

Wyżej opisane czynności wykonywane są przez całą wachtę - wachta przechodzi kolejno od stanowiska do stanowiska.

7.2. Zwrot przez rufę

Przed wykonaniem zwrotu następuje odpadnięcie do pełnego baksztagu z wyluzowaniem szotów i przebrasowaniem zagli rejowych w trawers. Na komendę "przygotować się do zwrotu przez rufę" oficerowie kierują swoich ludzi do obsadzenia poszczególnych lin i przygotowania ich do użycia przez zrzucenie bucht z kolków. Wachty obsadzają następujące liny:

IV wachta - szoty i dirki bezana oraz obciążacze bomu i kontraszoty,

III wachta - szoty i dirki grota oraz gaje gafla i obciążacze bomu grota oraz kontraszoty,

II wachta - szoty sztaksli grota oraz pomaga wachcie III,

I wachta - szoty sztaksli foka.

Po meldunku o gotowości wacht pada komenda zwrot i komendy na ster. Następnie, po dojściu i utrzymaniu statku w fordewindzie podawane są z mostku komendy "przerzucić grota (bezana, sztaksle)" po których oficerowie samodzielnie komenderują wybraniem i luzowaniem szotów, direk, obciążaczy i kontraszotów. Po wykonaniu zwrotu przy ostrzeniu brasowanie wykonuje wachta II i III (brasy fokrei).

Powyższy opis dotyczy wykonywania zwrotu całą załogą. Zwykle zwrot ten wykonywany jest trzema lub dwoma wachtami i dlatego tak ważnym jest, aby wachty poznały całość olinowania, a szczególnie w zakresie nominalnie obsługiwanych przez wachtę sąsiednią.

7.3. Manewry portowe

Do wykonywania manewrów portowych nie jest potrzebna cała załoga szkolna, a nawet można powiedzieć, że ilość jej członków może stanowić przeszkodę w sprawnym działaniu. Ponadto wykonywane czynności są tak odpowiedzialne, a przy tym mogą być niebezpieczne, dlatego **manewry portowe wykonuje się z maksymalnym wykorzystaniem załogi stałej i przy pomocy załogi szkolnej**. Również rola oficerów, zwłaszcza nie dysponujących większym doświadczeniem, jest pomocnicza w stosunku do członków załogi stałej n.p. na dziobie praca załogi najczęściej kieruje bosman, a na rufie wyznaczony członek załogi stałej.

Trudno jednak odmówić całej załodze szkolnej możliwości udziału w manewrach portowych ze względu na ich atrakcyjność. Wobec tego rola oficerów jest, aby ten udział był pożyteczny i bezpieczny. Stąd podstawowym obowiązkiem oficerów przy manewrach portowych jest:

- dopilnowanie ustawienia się wacht na zbiórce w wyznaczonych miejscach;
- kierowanie członków wacht do wykonania czynności wynikających z poleceń kapitana i załogi stałej;
- czuwanie nad bezpieczeństwem członków załogi szkolnej.

Zwrócenie uwagi na porządne ustawienie się wacht na zbiórce w wyznaczonych miejscach ma znaczenie ze względu na bezpieczeństwo załogi (unikamy platania się po

pokładzie bez celu oraz nadmiaru ludzi przy danej czynności przeszkadzających sobie nawzajem), zapobieganie zasłaniania pola widzenia osobom odpowiedzialnym za daną czynność lub manewr, a jednocześnie stwarza dobre wrażenie dla widzów i tym spośród nich, którzy znają się na rzeczy, mówi o dobrej praktyce morskiej na statku.

Na polecenie kapitana załoga szkolna wykonuje parady burtowa lub rejowa i wantowa. Sposób wykonywania parady określa starszy oficer.